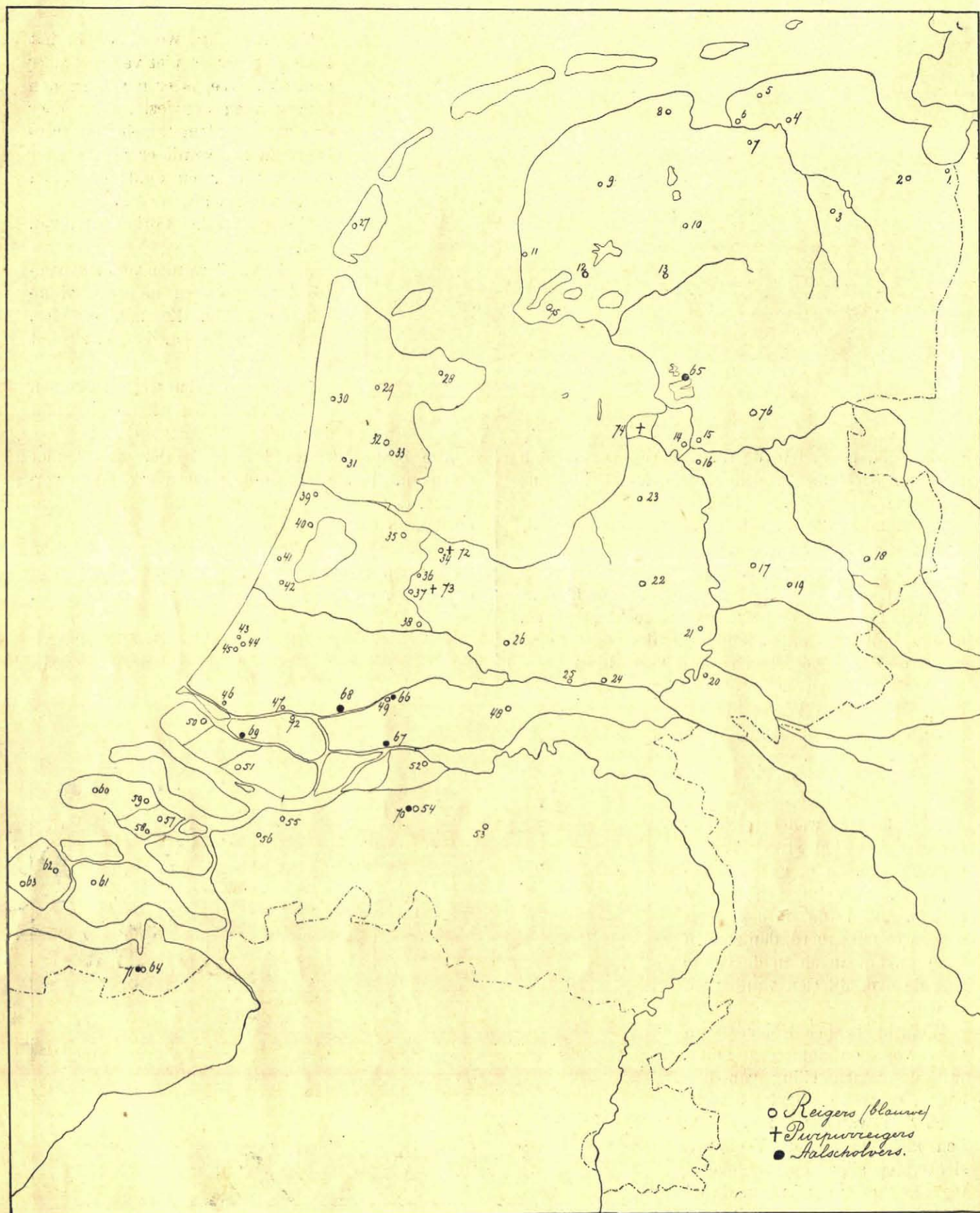


REIGERS EN AALSCHOLVERS.



Kaart van Reigers (blauwe), Purperreigers en Aalscholvers.

I. Blauwe Reigers.

1. Oude Statenzijl bij Nieuwe Schans.....	± 20 paren.
2. Scheemda.....	27 »
3. Zuidlaren.....	
4. Winsum—Aduard.....	
5. Hornhuizen—Pieterburen.....	
6. Zoutkamp.....	28 »
7. 't Ruigezand bij Grijskerk.....	» 100 »
8. Hantum bij Dokkum (uitgeroeid?).....	
9. Cronjum bij Leeuwarden.....	30 15 »
10. Beetsterzwaag.....	
11. Piaam in eendekooi.....	
12. Langweer.....	50 »
13. Heerenveen, Oranjewoud.....	» 60 »
14. Schellerberg bij Zwolle.....	
15. Mataram » ».....	
16. Boschwijk » ».....	
17. Bathmen.....	
18. Twikkel.....	
19. Laren in Gelderland.....	3 »
20. Angerlo.....	» 60 nesten.
21. Voorstonden bij Brummen.....	10 paren.
22. Hoog Soeren.....	300 »
23. Oldebroek, Oldhorst.....	
24. Heelsum.....	
25. Achterberg bij Rhenen.....	
26. Zeist.....	
27. Texel (?).....	
28. Zwaagdijk.....	
29. Heer Hugowaard.....	
30. Bergen.....	
31. Marquette Heemskerk.....	70 »
32. Beemster.....	50 nesten.
33. Purmer.....	
34. Naardermeer.....	3 »
35. Eendekooi tusschen Diemen en Weesp.....	» 40 paren.
36. Horstermeer.....	20 »
37. Breukelen—Nieuwersluis.....	
38. Ouden Rijn, Stadsdam.....	» 500 nesten.
39. Bekestein bij Velsen.....	» 50 »
40. Bennebroek.....	
41. Noordwijkerhout.....	
42. Wassenaarsche Weg, Den Haag.....	25 paren.
43. Zorgvliet, Den Haag.....	
44. Rijswijk.....	15 nesten.
45. Sereinehoeve bij Maassluis.....	
46. Rotterdamsche Diergaarde.....	
47. Mariënwaard bij Geldermalsen.....	
48. Nieuwpoort, Stadswallen.....	
49. Zwartewaal (Heenvliet?).....	150 paren.
50. Zuid-Beierland.....	
51. Het Hof bij Andel.....	170 nesten.
52. Vugt.....	
53. Slot Zuidewijn, Capelle.....	150 »
54. Willemstad—Fijnaart (uitgeroeid?).....	10 »
55. Dinteloord.....	40 à 50 »
56. Oosterland op Duiveland.....	
57. Ouwerkerk » ».....	
58. Dreischor op Schouwen.....	50 »
59. Haamstede » ».....	40 »
60. 's Heer Arentskerke.....	
61. Middelbug—Veere.....	
62. Biggekerke—Zoutelande.....	twee groote kolonies.
63. Hulst.....	
72*. Den Donck, IJselmonde.....	± 300 nesten.

75. Kippenbrug nabij Balk.....	
76. Dedemsvaart.....	± 35 nesten.

II. Aalscholvers.

65. Giethoorn.....	
66. Nieuwpoort.....	
67. Giesendam.....	
68. Lekzicht bij Lekkerkerk.....	» 1000 »
69. Rhoo op IJselmonde.....	
70. Slot Zuidewijn, Capelle.....	» 50 »
71. Hulst.....	

III. Purpurreigers.

72. Naardermeer.....	» 60 » + 100 pa
73. Tienhoven—Ankeveen.....	
74. Kampereiland.....	

Met hartelijken dank aan de vele correspondenten publiceert ik de verbeterde en aangevulde reigerkaart, die nog verre van perfect is, maar toch al een veel juist begrip geeft van onze reigerbevolking dan de vorige.

Ik moet zeggen, dat 't aantal kolonies en nesten mij meevalt; ik geloof niet, dat er ergens elders in West-Europa een zoo dichte reigerbevolking wordt gevonden. Is Limburg werkelijk geheel zonder reigers?

Het valt in 't oog, dat de Lauwerzee en de Wadden, de Zeeuwsche en Zuid-Hollandsche stroomen en het Hollandsche veengebied de grootste aantrekking op de reigers uitoefenen en wij mogen gerust beweren, dat de aalscholvers zich uitsluitend vestigen in 't uitmondingsgebied van de groote rivieren. De Giet-hoornsche kolonie beheerscht de IJselmonden en ik ben er van overtuigd, dat de honderden aalscholvers, die 't heele jaar door aan het Eierlandsche gat en het Vlie worden opgemerkt, van die kolonie afkomstig zijn.

We mogen er wel eens de aandacht op vestigen, dat de aalscholvers en reigers evenals de lepelaars voor een zeer groot deel hun voedsel zoeken in de ondiepe zee. Dat weet trouwens iedereen, die wel eens de Wadden heeft bevaren. 't Is dan bij laag water soms alsof over lengte van honderden meters het vaarwater is afgebakend met donkere paaltjes. 't Zijn allemaal reigers en aalscholvers, die aan den rand van de banken rusten of visschen, zooals met den verrekijker duidelijk te zien is. Komt de schuit nader, dan vliegen ze loom weg over de kalme zee.

Zoo ook op de Zeeuwsche en de Zuid-Hollandsche banken. In den zomertijd komt het vaak genoeg voor dat je de troepjes familiegewijze ziet optrekken, vier of vijf stuks in rechte lijn achter elkander. Aardig is het, zoo'n klein troepje bijeen te zien op een ondergelopen zandbank, tot de knieën in 't water op een plek, waar niet anders te zien is dan lucht en zee.

Het is alweer niet uit te maken, of die reigers in de ondiepe zee veel schade aanrichten voor de visscherij. Wanneer ze, zooals voor den lepelaar en ook voor aalscholvers is aangetoond, daar veel

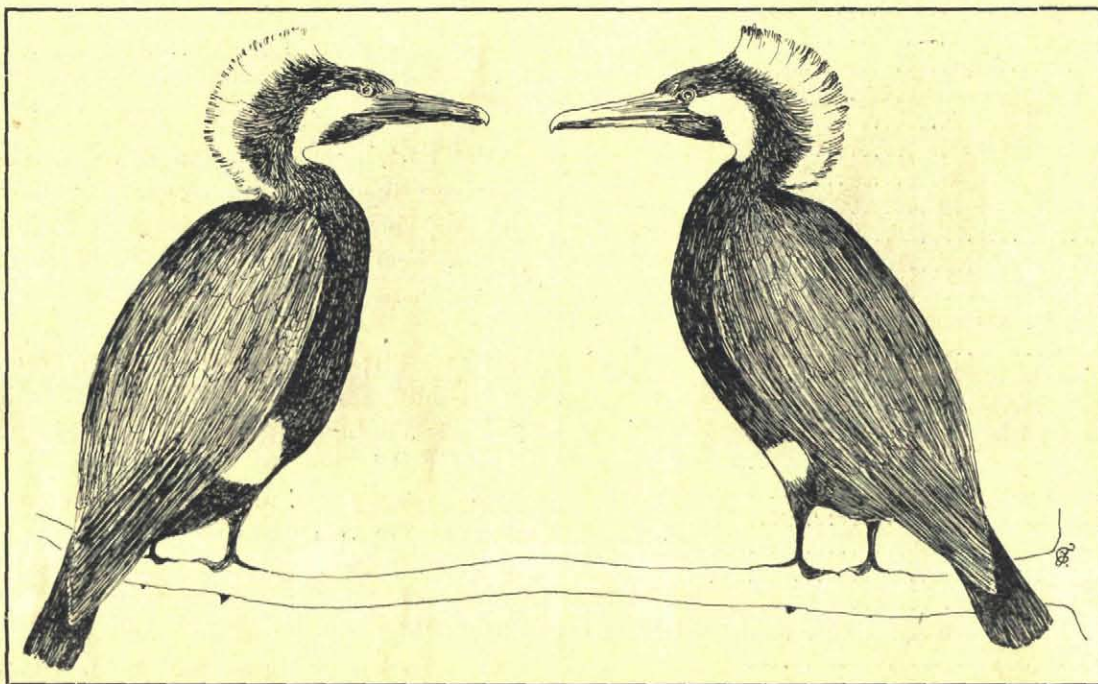
*) Door een vergissing komt 72 tweemaal op de kaart voor.

garnalen e. d. vangen, dan doen ze zelfs groot nut. Daar moeten we nog eens op letten.

De meeste correspondenten gewagen ervan dat men poogt de reigers en aalscholvers te verjagen. Het typische geval is, dat de vogels geduld worden, omdat het verjagen te veel tijd en geld en moeite zou kosten. In enkele m. i. zeer lofwaardige gevallen worden ze beschermd. Als ik eigenaar was van een

reigerkolonie op den Donck bewonderd en ik weet nu, dat het aantal nesten daar in de honderden loopt. Onophoudelijk vlogen de reigers af en aan over de hooge iepen. Aan den rivierkant zaten ze in de boomen. Sommige hoog in de toppen, andere lager tot zelfs op de takken die afhingen in het water: een bijzonder sierlijke en levendige stoffage.

Voorbij Kralingen werd het druk van aalscholvers,



Aalscholvers in prachtkleed.

heel groot buiten met bosschen en vijvers, dan zou ik ook dolgraag daarin een hoekje bewoond zien door reigers en aalscholvers, evengoed als ik torenvalken en boschuilen zou aanmoedigen. Als de ruimte maar groot genoeg is.

De aalscholverkolonie in de eendenkooi Lekzicht tusschen Krimpen en Lekkerkerk mag gerust een ornithologisch wereldwonder genoemd worden. Ik heb er heel wat boeken op nageslagen, maar nergens in Europa is zoo iets te vinden. En 't mooiste is, dat die broedkolonie vlak aan den Lekdijk ligt en van daar uit in al zijn glorie gemakkelijk is te overzien.

't Is een oude doorbraak van de Lek, een groote kom, men mocht het wel een meertje noemen. Rondom staan hooge iepen en esschen en hakhout van wilgen. Een zevental mysterieuse overdekte watergangen heel achterin wijzen er op dat we hier met een eendenkooi te doen hebben, maar daar let je haast niet op, zoozeer wordt de aandacht geboeid door de aalscholvers en hun bedrijf.

Wij waren er dit jaar den 17den April. De bindwilgen stonden nog in vollen bloei, de esschen begonnen hier en daar, het populierblad zat nog in de knoppen. In 't voorbijgaan hadden we even de

ze vlogen als groote zwarte gedaanten lijnrecht over de golven of zwommen rond voor de kribben, om in de stroomdraaien de vischjes te verschalken. Eén vloog een eindje met onze boot mee, met een end visch uit zijn bek.

Nog voor we de kooi bereikten, zagen we er al zitten in slanke populiërtjes, die in de Krimpener waard langs de slootkanten staan. Eén streek er neer in een peppeltop, beet in een tak, knapte die met een ruk af en vloog met zijn stok terug naar de kooi, Dat leverde hij in een paar seconden. Een ander zat er te wurmen aan een dikkeren tak, maar die kwam niet zoo gauw klaar, want al is populierenhout nu ook nog zoo broos, een vierjarige tak kan zoo'n schollebaar niet breken.

Afzonderlijke vogels en scharen van tot twintig toe vlogen af en aan naar de rivier, de terugkeerende met dikke bekken vol voedsel.

Eindelijk bereikten we de kooi zelve. Op een dikke esschenstomp onder aan den Lekdijk vond ik een gemakkelijke zitplaats en nu kon ik op mijn gemak het grootsche schouwspel overzien.

Ik zal niet trachten, het te beschrijven, ge moet zelf maar eens gaan kijken; er is langs de groote rivieren zooveel moois te zien, dat ge gerust de

duinen en de hei en Zuid-Limburg er eens een keertje voor in den steek kunt laten.

Al de boomen rondom het water zaten vol nesten tot twintig en dertig in één enkelen boom. Er zijn er stellig meer dan duizend. Aan sommige werd nog gebouwd, op andere zaten vogels te broeden en nog andere hadden al vier of vijf jongen, sommige al zoo groot, dat ze met een paar dagen het nest konden verlaten. Yarrell vertelt, dat de jongen door de ouden naar beneden worden gedragen, maar dat is hier bij ons niet het geval. De jongen stapten uit 't nest in de boomen en vliegen van daar naar het water.

Het meertje zelf wemelde van zwemmende vogels; niet alleen aalscholvers, maar ook eenden van allerlei soort: wilde eenden, slobbers, tafeleendjes, smienten en kuifeendjes. De groote aalscholvers maakten daartusschen een dwaas figuur met hun lange wreede snavels, dunne rekken en vreemdsoortige zwemanieren. Sommige lagen hoog op 't water, andere hadden alleen kop en nek er bovenuit en onophoudelijk doken er onder, om hier vlak bij huis hun voedsel op te halen.

Je kreeg den indruk, dat er in dat meertje wel haast geen enkele visch zou overblijven, maar onze geleider verzekerde ons, dat er voor den menschelijken visscher nog genoeg overschiet en ook dat de aanwezigheid van de aalscholvers de rendabiliteit van de eendenkooi verhoogt. Niet alleen doordat de kooiker ieder jaar eenige honderden jonge scholvers in Rotterdam als voedsel aan de markt brengt; maar ook schijnen de eenden door de aanwezigheid van die vele vogels een gevoel van zekerheid en vertrouwen over zich te krijgen 't Laat zich wel hooren.

Reeds sedert jaren huizen de aalscholvers hier. De boomen zijn dan ook overdekt met een laag van witte uitwerpselen, zoodat ze den indruk geven van een winterlandschap in rijp. Toch was er weinig dood hout en ook de grondflora scheen er niet onder te leiden want duizenden flinke planten van Robbertskruid dekten er den bodem.

In de dichtbebouwde boomen heerscht een erg spektakel. Buren trachtten elkaar stokken te ontstelen, wat aanleiding gaf tot grof en luidruchtig krakeel. De jongen piepten onophoudelijk om voedsel en wel heel hevig crescendo ieder keer, wanneer er een brigade voederhalers zijn intocht deed uit de rivier.

Daarentegen waren er ook weer vogels, die niets te doen schenen te hebben en in de hoogste toppen onbeweeglijk zaten met de blauwe lucht als achtergrond. Een paar oude vogels in vol prachtkleed zaten elkander tien minuten lang te fixeeren doodstil, alleen zag je van tijd tot tijd een zenuwachtige rilling gaan door de sierveeren van nek en achterhoofd, die ze zoo wijd mogelijk hadden opgezet.

Behalve de oude broedende vogels waren er ook een massa eenjarige en tweejarige jongen, kenbaar aan hun geheel of gedeeltelijk lichte onderzijde. Die hebben nog geen nesten. 't Is wel aardig dat de ouden ze op hun broedplaats dulden; dat zou in een meeuwenkolonie niet gebeuren.

In een hoekje van 't meer zaten er een twintigtal op den grond, druk bezig. Door onze verrekijkers konden we zien dat ze rukten en trokken aan wilgetakken. Toen we later dat plekje bezochten, want door de vriendelijkheid van den eigenaar mochten we bij hooge uitzondering de kooi zelf betreden, zagen we, dat ze vergeefs hadden gearbeid. De taaie wilgetakken hadden het uitgehouden en waren alle danig, hoewel niet onherstelbaar, ontveld.

Natuurlijk wonen er nog tal van andere vogels in die kooi, vooral winterkoninkjes, fitisjes en roodstaartjes. En heerlijk was het, te midden van de wit-berijpte boomen met hun luidruchtige bevolking, boven de drukke eendenplas een roodgerugde torenvalk te zien rondzweven.

Nu moet ik voortaan ieder voorjaar naar de Lek, op de fiets van Krimpen naar Schoonhoven, den eenen oever heen, den andere terug en dan ga ik altijd een paar uur zitten op dien esschenstronk van Lekzicht.

Doe 't ook eens.

JAC. P. THIJSSÉ.



VROUWENSCHOENTJE.

Waar door het komt, dat orchideeën bij de bloemenvrienden zoo in trek zijn is niet moeilijk te zeggen. Er is geen plantenfamilie die zoo rijk en afwisselend in vormen, kleuren en geuren is en die toch een zoo natuurlijk geheel vormt. Elke soort heeft iets aparts, dat aantrekt door het raadselachtige van zijn vorm en kleur. Heel sterk komt dit uit bij het orchideeën-geslacht dat Vrouwenschoentje, *Cypripedium*, heet, waarvan talrijke soorten en vormen bestaan en waarvan er een in de bosschen van Middel-Europa groeit, *Cypripedium calceolus*. Jarenlang heb ik beproefd ze in mijn tuintje in bloei te krijgen, een heel enkelen keer gelukte het; in den Hortus te Amsterdam bloeien ze elk jaar. In de oude flora's wordt ook Zuid-Limburg genoemd als groeiplaats; het kan zijn, dat ze er voorkwamen; want kalk of gips in den bodem en schaduw onder boomen zijn voorwaarden voor hun welzijn; maar nu zijn ze er stellig niet meer.

Het is een treurig en, zoo het schijnt, onvermijdelijk lot van alle wilde *Cypripediums* om uitgeroeid te worden; niet uit haat, maar uit onverstandige liefde